

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

גליון מס' 473

ערש"ק פרשת "שלח-לך", כ"ה סיון תשע"ה

שבת מברכי תמוז
ר"ח ביום ד' ו-ה'
המולד בליל
רביעי שעה 2,
55 דקות
6-1
הלקים

כוזם של הצדיקים

עם ישראל מתכננים את כניסתם לארץ ישראל. שנים עשרה מרגלים נבחרים בקפידה ללכת לתור את הארץ המובטחת. הוראות מפורטות ניתנות להם מפי מנהיגם של ישראל משה רבינו. "ויאמר אליהם עלו זה בנגב ועליתם את ההר. וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה היא אם רעה, ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים. ומה הארץ השמנה היא אם רזה היש בה עץ אם אין, והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ." כולם יודעים את סופו המר של הסיפור, אך ברצוננו להתמקד על נקודה אחת. משה רבינו מצווה את המרגלים לבדוק האם יש בארץ הקדושה עץ או לא. ורש"י הקדוש זיע"א כותב ומפרש במקום שכוונתו של משה רבינו היתה שיבדקו אם יש בארץ אדם כשר וצדיק שיגן עליהם בזכותו. זאת אומרת שאם היה צדיק בארץ ישראל שהיה למורת רוחו שעם ישראל יכנס לארץ, זה היה עלול להיות דבר לא פשוט שעם ישראל יכנסו לארץ. בכוחו הגדול של הצדיק היה יכול להפריע לעם שלם להיכנס לארץ המובטחת. כמה גדול כוחם של הצדיקים! סיפורי מופת רבים מסופרים על הצדיקים שעשו נפלאות. הצדיק שטיהר וקידש את גופו ולשונו, את הנהגותיו וטבעיו, הפך להיות היד אריכתא של הקב"ה בכבודו ובעצמו. בכוחו הגדול של הצדיק לשבש מערכות, וכשהצדיק גוזר, הקב"ה מקיים. אחד מהצדיקים הנפלאים שהיו לעם ישראל בתקופה האחרונה היה האדמו"ר הקדוש רבי מאיר אבוחצירא זיע"א. אותו צדיק שבזכות מעשיו הגדולים והתמדתו בתורה הקדושה, שמירת עיניו המופלאה וקדושתו העליונה, זכה להיות מרכבה לשכינה הקדושה. זכה לפעול גדולות ונצורות בקרב עם ישראל וקידש שם שמים במעשיו. לא רק חיים חדשים הביא האדמו"ר הקדוש רבי מאיר אבוחצירא לעולם כשגזר על עקרים ועקרות להפקד בזרע של קיימא אלא אף המשיך חיים גם למי שהכל סברו שגזרת מיתה נכתבה ונחתמה עליו. חולים מרותקים למיטתם מהם כאלו שהרופאים כולם נתיאשו מלהמציא להם מזור הבריאו מברכתו ושבו לחיים. מחלות חשוכות מרפא נעלמו באורח פלא בן רגע, ללא כל הליך רפואי. עשרות ומאות תיקים רפואיים נחתמו תחת ההגדרה "נס רפואי", והכל במילה אחת או במשפט בודד שיצא מפי הצדיק הקדוש. ראש ישיבת פורת יוסף הגה"צ רבי יהודה צדקה זצ"ל סיפר על אחד הניסים שחולל הצדיק המדובר. מעשה בכלה אחת שלמחרת כניסתה לחופה איבדה את הכרתה. הרופאים שבדקוה אמרו כי נותרו לה רק עוד שעות ספורות לחיות. בני המשפחה שמשושם הושבת ומחולם הפך לאבל, מיהרו לביתו של האדמו"ר הצדיק רבי מאיר אבוחצירא זיע"א. כשרבי מאיר זצ"ל שמע שמדובר בכלה, נכנס מיד לעובי הקורה ועמד בתפילה והבטיח להם שאי"ה עד הבוקר הכל יחלוף והיא תחזור לביתה בריאה ושלימה. הבוקר אור והכלה שולחה לביתה ללא כל מכאוב ומחלה ויהי הדבר לנס! אחים ואחיות יקרים, כמה מחוייבים אנחנו להתפלל לשלומם של הצדיקים. כמה מחובתינו לייקר אותם ולדאוג לכבודם. כמה מוטל עלינו לדבוק בצדיקי אמת וללכת בדרכם, לסור ולציית לדבריהם בכל עת ובכל זמן, בכל מקרה ובכל מצב. ועל ידי זה נזכה לכל הברכות הכתובות בתורה ולגאולה השלימה.

להחזיק זוקי

נמצאים אנו בתקופה קשה, תקופה שרעדו ממנה גדולים וצדיקים. חסידים וקדושים התפללו וציפו לבואה אך עם זאת העדיפו שלא להימצא באותו הזמן! השמועות קשות מנשוא וצדיקים רבים הסתלקו מעימנו, ולנו לא נותר אלא להתחזק ולשאוב כוחות, להתפלל ולייחל עד כי יבוא גואל! נקודה קטנה מהפרשה יש בה להאיר את חשכת גלותינו ולהטיל אלומת אור לבנבי חיינו! המרגלים - נשיאי השבטים אשר הוציאו דיבת הארץ רעה מלבד יהושע וכלב שלא נימנו איתם באותה עיצה, אין לנו אף שמץ בגודל נשמתם ועומק חטאם. אולם התורה מלשון הוראה ועלינו להשכיל וללמוד ממנה עיצה ותושיה הדרכה והכוונה וכאמור לשאוב כוחות להמשיך הלאה בחשכת הגלות! הגמרא בסוטה (לד): דורשת: תניא אמר ר' יצחק, דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מרגלים על שם מעשיהם נקראו, ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד, סתור בן מיכאל, סתור - סתור מעשיו של הקב"ה, מיכאל - שעשה עצמו מן, אמר ר' יוחנן אף אנו נאמר, נחבי - שהחביא דבריו של הקב"ה, ופסי - שפסע (דילג) על מידותיו של הקב"ה! וביאר התורה תמימה דהיינו שעשו את כוח הקב"ה כביכול מן וקלוש והרי אין קץ ליתוקפו וגבורתו! עם ישראל היו מובטחים שיכנסו לארץ הקדושה והמרגלים היו צריכים לבטל את שיהיה וראייתם וכושר שיפוטם למול אותה ההבטחה ובכך היו ניצלים! וכיון שישנה הבטחה, ממילא אין לנו לבטל שיכלנו ודעותינו, וכמו שהפסירו לעומתם יהושע וכלב "... אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם, סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראום!" ועם כל הקשיים והסתור הפנים שבו אנו נמצאים, אולם כבר אנו מובטחים שבוא יבוא גואל ואור חדש על ציון יאיר בבוא הגואל ובבנין אריאל במהרה בימינו אמן.

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

	כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו תם
ת"א	19:25	20:30	20:59
י-ם	19:10	20:27	21:03
חיפה	19:18	20:32	21:04
ב"ש	19:28	20:27	21:01

הפטרה: וישלח יהושע

מיטעמים לשבת

"בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה והיה באוכלכם מקוזם הארץ תרימו תרומה לה" (טו, יז-יח)

כתב "העבודת ישראל" בשם רבי זושא זצ"ל: האדם נברא על מנת שיצטרך לאכול ולשתות, למען יעלה על ידי כך את כל הענינים הגשמיים אל השם יתברך. לפיכך צריך כל אדם, לפני גישתו לאכול, להתבונן בנפשו: אילו רצה השם יתברך, הרי יכול היה לתת לי חיים גם בלעדי האכילה, אלא אין זאת כי אם רצונו הוא שאעלה את המאכלים, ממילא הרי חייב אני לאכול בקדושה ובטהרה, לא רק כדי להשביע את תאוות האכילה. זהו שאמרה תורה: "בבואכם אל הארץ" - משתבואו אל הענינים הארציים ליהנות מהם, זכור תזכרו "אשר אני מביא אתכם שמה" - כי מביא אני אתכם בכוונה לכך, שתהיו רעבים ותאווים אל המאכלים ותשבועו מהם, ממילא תבינו כי "והיה באוכלכם מלחם הארץ" תאכלו באופן כזה ש"תרימו תרומה לה" - שתרימו ותעלו את כל המאכלים להשם יתברך. (מעיינה של תורה)

כשרואים ניסים גלויים, יכולים לאמץ את הלב ולא להכיר בהם. והרי זה מבהיל ומעורר לחשבון נפש נוקב!

"ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אוזר... ומן הרימונים ומן התאנים" (יג, כג)

האר"י הקדוש אומר על הפסוק: "והימים ימי ביכורי ענבים" - שמצוות ביכורים מהווה תיקון לחטא המרגלים. הללו המאיסו את הארץ ואילו מצוות ביכורים ניתנה משום חיבת הארץ, ועל כן היא נוהגת רק בשבעה מיני הפירות שבהם נשתבחה ארץ ישראל. ואמר הגאון ר' מנחם זמבה זצ"ל שראוי לתשומת לב הדבר, שבמשנה של סדר ביכורים שצינו: "אדם יורד בתוך שדו ורואה תאנה שבכרה, אשכול שבכר, רימון שבכר, קושרו בגומי ואומר הרי אלו ביכורים" (ביכורים פ"ג, מ"א) - ומוזכרים כאן רק שלושה משבעת המינים, והם: אשכול, תאנה ורימון, אשר הביאו איתם המרגלים מארץ ישראל... (מעיינה של תורה)

"וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (א, א)
"ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (יג, טז)

בתרגום יונתן בן עוזיאל כתב: כאשר ראה משה את הענוה של יהושע, הוסיף אות לשמו וקראו "יהושע". ורבים תמחו מה ענין הענוה לסכנה פן ייטה אחר עצת המרגלים. והסביר הגאון רבי צבי דידי זצ"ל מטבריה בספרו "ארץ צבי", שלפעמים גדולה סכנתו של העניו לנטות אחר חברה רעה, באשר אינו מוצא עוז בנפשו להתקומם ולהתנגד, לעמוד על דעתו ולקרוא תיגר. לפיכך יש לו להגדיל את שמו, וללבוש גאוה לכבוד שמים!

"והתזווקתם ולקוזתם מפרי הארץ" (יג, כ)

פירש רבינו אברהם אזולאי זצ"ל שמפסוק זה מקור לדברי המדרש שאמר להם: "אל תכנסו כגנבים", אלא בחזקת יד, ויקחו את הפירות בגלוי ולעין כל, כדי שיבטחו בבוראם ויראו במוחש ניסים גלויים, ועל ידי כך תתחזק אמונתם ולא יוציאו דיבה. אך כל זה לא עזר. ומוכח מכאן, שגם

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

ואחרי עיניכם! ידוע, כי שנה לפני הסתלקותו של האדמו"ר רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל, ביקר אצלו אחד מגדולי ראשי הישיבות בירושלים, וביקשו עצה טובה לתלמידיו, כיצד יתעלו ביראת שמים אמיתית. השיבו האדמו"ר: "העצה הבדוקה והטובה ביותר, היא שמירת העיניים ושמירת הלשון!", והבטיחו בהחלטיות: "מי שמצליח בכך - יגיע למדרגות נשואות ביראת שמים, ובעבודת ה' טהורה!". באחד מימי הקיץ בשנת תשל"ה, שב אבי האדמו"ר רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל מחו"ל, והאדמו"ר רבי מאיר זצ"ל נסע בראש קבוצה ממעריציו כדי לקדם את פניו בשו"ב. בגלל תקלה, חל איחור בנחיתת המטוס, והם נאלצו להמתין באולם ההמתנה כמה שעות. לדאבון הלב לא נשמרה חומת הצניעות בשדה התעופה, ורבי מאיר ישב כשראשו מורכן וידיו מליטות את פניו, ובני החבורה עמדו סביבו כחומה בצורה, להסתיר כל מראה אסור. ולמרות כל זאת, היה נאנח מידי פעם ואומר בכאב: "לולי מצוות כיבוד אב, לא הייתי בא!". עברו כמה שעות, בני הנעורים התקשו לעמוד על משמרתם, והחומה שיצרו סביב רבם התרופפה. קם רבי מאיר ועמד ליד עמוד, שיסתיר מעיניו כל ראייה שאינה הוגנת. ואמר לבחורים: "התורה הקדושה אומרת: 'איה הקדישה, היא בעיניים על הדרך'. הפריצות תלויה בהסתכלויות אסורות בשעת הליכה בדרך!". שלוש שנים לאחר מכן, כשבאו אליו אנשים שנימנו אז על בני החבורה שהיתה עימו בלוד, היה רבי מאיר מזכיר להם ביגון ואנחה את שעות ההמתנה, ואמר כי אותה שהייה קצרה הזיקה לו, וכי עד היום עמל הוא לתקן את המעוות. הגע בנפשך: בשלוש שנים יש כאלף ימים. ואלף ימי יגיעה נוראה בתורה וקדושה אין בכוחן למחות כליל רושם ראייה - בעל כורחו! - של שעות אחדות! ונחנו, מה...

(מעייני השבוע)

לפני כמה ושבעים שנה חי בארם צובא הגאון הקדוש, המקובל האלוקי רבי אליהו משען זצ"ל, הידוע על שם ספרו החשוב בתורת הנסתר "שפת אמת". יום אחד בא לפניו אדם זר. "הושע, רבי", ביקש בתחינה. סיפר שמתגורר הוא באחד הכפרים בחלקה המערבי של המדינה. מידי שנה בשנה נערך בכפר זה יריד מרכזי, ולאלי איתרים מכל רחבי המחוז באים לקנות כל הדרוש להם למשך השנה הקרובה: אריגים ומיני סידקית, כלים ותבלינים, הכל מכל כל. יהודי זה סוחר ידוע הוא, מוכר ומהימן, הכל קנו בחנותו ומהם התפרנס שנה שלמה. גם השנה מילא חנותו סחורה אותה קנה בהקפה, אבל לאכזבתו איש לא פקד את חנותו. הכפר רחש קונים מכל הסביבה, ואיש מהם לא קנה אצלו מאומה. לעת ערב פנה לברר פשר דבר, וגילו לו ששכנו הערבי הסית את האיכרים להחרים את סחורתו של היהודי. יודעים הם שסחורתו מעולה ומחיריו זולים, אך פוחדים הם מידו הארוכה של השכן הצורר... "ומה בידי לעשות", נאנח הרב, "מה שהיה היה, היריד הסתיים, הלא כן?". "לא רבינו! נמשך הוא יומיים, לכן טרחתי ובאתי!", השיב הלה. "אם כך", ענהו הרב, "תלון כאן הלילה. כתוב את שם הערבי על פתק והניחו עם שחר בבית הכנסת!". עשה כן, והמתין לצדיק שיסיים את תפילתו. או אז ניגש במורא. האיר לו הצדיק פניו, ואמר: "בגמרא שנינו, שאם יש לאדם שונאים - ישכים ויעריב עליהם לבית המדרש והם נופלים מאליהם! כבר עשית כן, ועתה שוב לעירך!". ... מיהר האיש לכפרו, ומצא מסע ההלוויה של הערבי מתנהל לו לאיטו. בו ביום, מכר את כל סחורתו...

ימי הקיץ הם ימים מועדים לפורענות מבחינת שמירת העיניים, רחמנא ליצלן, ועל כל אחד מוטלת החובה להישמר ולהיזהר מלהקרין מראות פריצות והפקרות אל תוך מוחו פנימה, ולהרעיל חלילה את נפשו. איסור מן התורה הוא: "ולא תתורו אחרי לבבכם

והייתם לי סגולה

עין הרע - לומר "א פסוקים המתחילים באות נו"ן ומסתיימים באות נו"ן. ונדפס בסידורים לאומרם במוצאי שבת ואלו הם: נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען ואיתנו אחוזת נחלתנו מעבר לירדן. נביא מקירבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלהיך אליו תשמעון. נהר פלגיו ישמחו עיר אלוהים קדוש משכני עליון. נגד אבותם עשה פלא בארץ מצריים שדה צוען. נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן. נפתי משכבי מור אהלים וקינמון. נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. נופת תסופנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח לבנון. נודו מתוך בבל ומארץ כשדים צאו והיו כעתודים לפני צאן. נושקי קשת צאו מימינים ומשמאלים באבנים ובחיצים בקשת מאחי שאול מבינימי. (סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרה"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זינוך הבנים

מה עושים עם ילד קשה??

נאמר במשלי: "מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בנו ירצה" (ג, יא-יב). ובספר חינוך הבנים הביא את הגאון מוילנא בפירושו למשלי שם בזה הלשון: "וכאב את בנו ירצה" - הוא נגד המוסר שאל תמאס, כי אין דרך לייסר רק אב לבנו. ואפילו לאוהב - אם אינו שומע לתוכחתו, אז הוא עוזב אותו לילך בדרך אשר חפץ. אבל אב את בנו - אם אינו שומע לתוכחתו, אף על פי כן אינו עוזבו, אלא מוכיחו ביסורין עד שעוזב הדרך הרע. והיינו, מחמת אהבתו אשר גדלה עליו יותר מן הכל, כן ליבו כואב על רעתו וחפץ בהצדקו, על כן מייסר אותו להטיב לו. והסימן שמחמת אהבה הוא, שאחר כך כאשר יסיר שבטו ממנו, חפץ למלאות רצונו ומדבר לו תנחומין לפייס דעתו. וזהו שאמר הכתוב, שאל תמאס את היסורין, כי כאשר מייסר אותך ביסורין, מסתמא אתה חביב עליו כבן, ואחר כך כאב את בנו ירצה אותך וימלא רצונך". ולמד מדברי הגאון מוילנא זצ"ל, שבנוסף לדברי התוכחה שמשמיע האב לבן, צריך הוא גם לפייס את דעתו ולדבר לו דברי תנחומין, ועל ידי זה תהיה תועלת גדולה בדברי התוכחה, וכן לא יוצרו בלב הילד רגשות טינה, כי יבין הוא שכל דברי התוכחות שנאמרו, הם אך ורק לטובתו. ואם הדברים הנ"ל אמורים לגבי ילד רגיל, על אחת כמה וכמה בילד מרדן שיש לקרבו ולעודדו, ולא חלילה לקנטרו בהערות שאינן יפות ומועילות. ואם הילד הוא בגיל שש או שבע ורואים שמתמרד, הרי שבזה צריך להתפלל רבות וללמוד עימו מוסר. וקראתי בספר יסוד הבית בשמו של החפץ חיים זיע"א, שבא אליו אבא ושאל אותו מה לעשות עם הילד שלו שהוא קצת מרדן ובעיתי? שאלו החפץ חיים בן כמה הילד? ענה לו האב: חמש. השיבו החפץ חיים: אם היית עובד על עצמך לפני שש שנים היתה תקנה, עכשיו מאוחר ואין תקנה אלא בתפילה. אשרינו שיש לנו אבא שומע, רחום וחנון החפץ בתפילות בניו. נבקש, נתחנן והוא יאזין לתפילתנו אכי"ר.

שלום בית

אל תנסו לברוח מזה

הגאון מוילנא זצ"ל היה נוהג להשמיע בשבת לפנות ערב דברי מוסר בפני תלמידיו. פעם אמר בתוך דברי מוסרו, כי מה שהעולם חושב, כאילו המתואר בספר "ראשית חכמה" על הגיהנם הוא אולי גוזמא - בטעות יסודו. אלו הם דברים כהווייתם. היה שם במקום אחד מתלמידיו הגדולים, שלשמע הדברים התחלחל מאוד, לקחם לליבו וחלה עד כדי סכנת חיים. עבר זמן מסויים עד שה' עזר לו, והוא התאווש והבריא. לאחר שקם מחוליו, נכנס להגאון מוילנא ואמר לו, כי אילו היה מת - הוא רבו, היה אשם במותו. וכששאלו מדוע, השיב לו בתיאור כל מה שעבר עליו, כי מפני ששמע ממנו שכל הכתוב ב"ראשית חכמה" על יסורי הגיהנם הם דברים כהווייתם - חלה והיה בסכנה ממש... קם הגאון מלוא קומתו ואמר לו: ואני אומר עוד פעם, כי מה שכתוב שם - כך הוא בדיוק, אלא שאני מצטער שלא הוספתי עוד משהו, שאילו עשיתי כן אז - לא היית נופל למשכב. ומה הוא הדבר שהייתי צריך להוסיף? כי אילו ידע אדם כמה יש בידי יסורים שמקבל בעולם הזה כדי להפחית לו מיסורי גיהנם שם בעולם הבא - לא היה מהסס לקבל על עצמו יסורי איוב כל ימיו... (שאל אביך ויגדך). וכבר אמרו רבותינו בתלמוד: עד היכן תכלית יסורין (סוף מידת יסורין, כלומר יסורין שאין פחותין מהן, רש"י), אמר רבי אלעזר: כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו. גדולה מזו אמרו: אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזגו לו בצונן, בצונן ומזגו לו בחמין. מר בנו של רבינא אמר: אפילו נהפך לו חלוקו. רבא אמר: אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלוש ועלו בידו שתיים (ערכין טז:). ועתה בואו חשבון. כמה יסורים כל זוג עובר מי מבניו ומי מפרנסתו ומי בינו לבינה או בינה לבינו. אין שקט ואין שלווה ומטבע הדברים מתחילים להאשים אחד את השני בחינוך הקלוקל, בחוסר מזל וכו', אנא! היסורים כבר כתובים והרי הם לטובתינו, זאת ועוד תודה להשי"ת שזה בבית ולא בחוץ לעיני רבים. אם נודה לה' ונחזק את הקשר בינינו, הרי שנראה ובקלות שהכל לטובתינו ונשמח בחלקינו לטוב לנו.

אמרי שפר

- רה"ק רבי משה חיים לוצטו אומר: מאין תבוא לנו הדבקות וההתלהטות בנפשותינו אליו יתברך ולתורתו אם לא נשענה אל גדלותו ורוממותו אשר תוליד בקירבנו הדבקות.
- רה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין אומר: מי שחסר לו שלמות ומבקש זאת מהבורא, באמת לא יתכן שהשם לא יענהו.
- רה"ק רבי שמואל מסוכצ'וב אומר: מי שליבו משתוקק לעבודת השם, מובטח לו שלא יראה פני גיהנום.
- החפץ חיים הקדוש אומר: הירא שמיים חושב בכל דבר שמא דבר זה אסור, והאינו ירא - חושב בכל דבר אולי הוא מותר. (פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל וזמשל

והתבונן יפה באוצרות היקרים שנתגלו לפניו, והנה ראה לתימהונו הרב, שכל כלי הזהב והאבנים היקרות מלוכלכים בטיט וברפש, עד כי קשה מאוד להכיר בהם, שדברי חפץ יקרים הם. אמר המשרת בלבו: כמה משונים הם מנהגיו של בעל הבית! כאן הוא בא ומצוה עלי לשמור בשבע עיניים על חדר זה ואוצרותיו, ואילו הוא עצמו נותן להם להתגלגל בסחי וברפש! בבואו לעולם האמת, עומד האדם לפני בית דין של מעלה, וכל איבריו נבדקים בדיקה מעולה כדי לראות, אם נשמרו בטהרה, ולא נעשה בהם חטא. אין צריך לומר, שעיקר הבדיקה נעשית בלב, ואמרו אתם, מה צריך בית דין של מעלה למצוא בליבו של אדם? - אהבה טהורה אליו יתברך, אהבת אמת, שכן דבר זה הרי הוא בבחינת אוצר יקר, שכל זהב וכסף לא ישוו לו. ברם, בעוונותינו הרבים, מה מוצאים בית דין של מעלה בליבו של אדם? טיט ורפש, בוץ וסחי ושאר דברים מאוסים, שעצם הימצאם בחברותא עם אהבת ה' הוא דבר, שאין הדעת סובלתו! כמה גדולה הבושה המכסה פניו של אדם בשעה זו! על כן מבקשים אנו כל יום בתפילה: "ויחד לבבנו וכו", ריבוננו של עולם עשה כך, שהאהבה אליך תהיה אחת יחידה ומיוחדת בליבנו, ולא ישאר בו מקום פנוי לשום אהבה אחרת, חוץ מאהבה זו!

(משלי החפץ חיים)

מבקשים אנו בתפילתנו: "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך", כלומר, יהא נא ליבנו מלא אהבה אחת יחידה ומיוחדת - אהבת השם יתברך. כי הלא, כידוע, ליבו של אדם מלא כמה וכמה אהבות, אהבה לאביו ולאמו, אהבה לאשתו ולבניו, ואף לדברים, שאין רוח המקום נוחה מהם, הוא מתאוה וחומד, וכל האהבות הללו מתערבות יחד עם אהבתו לה' יתברך. משל למה הדבר דומה? לאחד עשיר שנצטרך לצאת לדרך רחוקה. עמד וקרא לאחד ממשרתיו עושי דברו, שהיה מסור לו ונאמן עליו ביותר, ואמר לו: "הנה יוצא אני לדרך רחוקה, ואני מפקיד אותך על ביתי ועל כל רכושי, וסמוך ובטוח אני שתשמור עליהם כראוי. ברם, בקשה אחת אני מבקש ממך במיוחד: חדר אחד יש כאן, שהוא חביב עלי ביותר, ורצוני שתשמור עליו שמירה מעולה. הבטיחני, נא, כי תהיה עינך פקוחה עליו תמיד ותשמרו מכל משמר!". הבטיח לו המשרת על הדבר הזה. לאחר שנסע העשיר לדרך, עלה הרהור בליבו של המשרת, כי כדאי לסור לאותו חדר מיוחד כדי לראות מה יש בו, ועל שום מה ציוהו אדוניו לשמור עליו שמירה מעולה. נכנס לחדר וחיפש בו שעה ארוכה, עד שמצא שחבויות בו תיבות סגורות. משפתחן, נתגלו לעיניו אוצרות יקרים בזהב ובאבני חן, שכמותם לא ראה מימיו. כעת הבין על שום מה ציוהו בעליו על שמירתו המיוחדת של חדר זה. עמד

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

ממנו אנשים ולא ילמדו ממעשיו, אבל אל יתכוון המספר להנות מהפגם שהוא נותן בו, ולא מצד שנאה שהיתה לו עליו. (ה). שלא יחניף לו וידבר עליו רק בצנעה, אלא גם בפניו יאמר לו, אלא אם כן הוא אדם שיש לו אימה ופחד ממנו. אם יודע באחד שהוא אפיקורוס, (דהיינו כופר בתורה שבכתב או בתורה שבעל פה ואפילו רק בפסוק או קל וחומר או גזירה שווה או דקדוק אחד), מצווה לגנותו ולבזותו בין בפניו ובין שלא בפניו, ואין צורך לחמשת הפרטים שהובאו בסעיף הקודם. ובלבד ששמע בעצמו דברי אפיקורסות, או שהוא מוחזק בעיר לאפיקורוס, אבל אם אחרים אמרו לו, אסור לסמוך על זה ולגנותו, וגם אין לו להחליט דבר זה בליבו, אלא רק צריך לחוש בלבד, וגם להזהיר לאחרים בסתר. שלא יתחברו לעת עתה עימו עד שיתברר הדבר. אסור לדבר לשון הרע על אדם שאינו בחיים. והמדבר לשון הרע על מת, הוא גרוע מהמדבר על החי. ויש תקנה וחרם קדמונים שלא להוציא לעז ושם רע על המתים. ואם המת היה תלמיד חכם, המבזה אותו חייב נידוי. וכל שכן שאסור לבזות תורתו. כשם שאסור להוציא דיבה על חבירו, כן על חפציו אסור להוציא דיבה. וזה מצוי מאוד בעוונותינו הרבים שחנווני אחד מוציא דיבה על נכסי חנווני אחר מפני הקנאה, וזו היא לשון הרע גמורה מהתורה. אסור לדבר לשון הרע על ארץ ישראל. והאיסור הוא דווקא כשמדבר על הטבע והאקלים של ארץ ישראל, אבל כשמדבר על תושבי הארץ אינו נקרא לשון הרע על ארץ ישראל, ולכן כשיש היתר לדבר על תושבי הארץ (כגון אפיקורוס, או לתועלת וכפי שנתבאר לעיל), אין זה נחשב שמדבר לשון הרע על ארץ ישראל. נהג שעובר על חוקי התנועה כגון שנוסע במהירות מופרות או בלי רישיון, וגם לאחר שהתרו בו ממשין לנסוע כך, מותר למוסרו לשלטונות, ואין בכך חשש של לשון הרע, כיוון שהדבר נעשה לתועלת ולהציל נפשות.

(הבית היהודי)

עם פלוני ופלוני בבית המדרש או בשוק, ומלבד איסור לשון הרע, עוד הוא מרבה בזה מחלוקת, כי היא בודאי תטור השנאה ותרביע עבור זה עם פלוני או עם אשתי ביתו. אין חילוק באיסור סיפור לשון הרע, בין אם הסיפור היה לפני אנשים שאינם קרוביו של האיש שהוא מספר עליו, או לפני קרוביו. ואפילו אח על אחיו אצל אביו, גם כן לשון הרע גמורה היא. ואפילו אם הוא מכיוון בסיפור כדי שקרוביו יוכיחוהו על זה, גם כן אסור, כיוון שהיה צריך להוכיחו תחילה בינו לבין עצמו ולא לילך תיכף ולספר קלונו, אלא אם כן משער שתוכחתו לא תועיל שאז מותר לדבר. אין חילוק באיסור קבלת לשון הרע, בין אם הוא שומע מאנשים אחרים, או מאביו ואמו ואנשי ביתו. ואם רואה שאביו או אמו מדברים לשון הרע וכדומה, לא רק שמוזהר שלא לקבל דבריהם, אלא צריך גם כן למנוע אותם מזה (ויזהר שיהיה בדרך כבוד). ואם החריש להם, נענש הוא והם עבור זה בעונש גדול, על כן יהא אדם רגיל תמיד בביתו להוכיח בעניינים אלו בלשון רכה, ולהציע לפניו את גודל העונש שיהיה עבור זה לעתיד לבוא, וגודל השכר למי שנוזהר מזה. וביותר יזהר בעצמו לעולם שלא ישמעו אנשי ביתו מפיו שום דברי גנאי על חבירו, כי אם הוא בעצמו יעבור על זה, שוב לא יהיה לו פתחון פה למנוע אותם מזה, בנוסף לאיסור עצמו שהוא עובר, על כן צריך הוא בעצמו ליזהר בזה מאוד. אדם שמוחזק לכולם שהוא פורק מעליו עול מלכות שמים, או אינו נזהר מעבירה אחת אשר כל ישראל יודעים שהיא עבירה, מותר להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו, כדי שיהירו הרביות ממנו ולא ילכו בדרכיו. אך יש ליזהר שלא לשכוח חמישה פרטים הנצרכים לזה ולאו הם: (א). שאת הגנות והעבירה ראה בעיניו ולא על ידי שמיעה מאחרים (אלא אם כן נתחזק לכל שהוא רשע עבור השמועות הרעות שיוצאות עליו). (ב). צריך שיתבונן היטב על פי דרכי התורה אם הוא באמת עוון, ולא יחליט את העניין בדתו. (ג). שלא יגדיל את העוון יותר ממה שהוא. (ד). שיכוון לתועלת, דהיינו כדי שיתרחק

אין חילוק באיסור סיפור לשון הרע בין אם המספר איש או אישה, קרוב או רחוק. ואף על מי שיודע בו שמחמת אהבת הקורבה לא יקפיד אם יספר עליו, עם כן זה הדבר אסור, ואף על פי שאין כוונתו לגנאי. איסור לשון הרע הוא בין אם מספר על איש או אישה, ואין חילוק בין אשתו לאישה אחרת, ורבים נכשלים בזה בעוונותינו הרבים שהותר בעיניהם לספר גנות על אשתו ובית חותנו לפני אחיו ובית אביו, ורק אם מתכווין בזה לתועלת על להבא ולא לגנותם, וגם לא מערב בדבריו שום שקר - יש היתר (ופרטי הדין נתבארו בחפץ חיים ח"א כלל י'). אסור לספר לשון הרע על ילד קטן אם על ידי הדיבור יגרם לו נזק, ולכן אסור לספר גנותו של יתום קטן שמגדלים אותו אחרים בתוך ביתם, כיוון שעל ידי זה עלולים לגרשו מביתם, ורק אם מתכווין לתועלת כדי להדריכו בדרך הישר - מותר. ובלבד שידע מתחילה בבירור שהסיפור הוא אמת ולא ימהר לסמוך על זה ששמע מפי אחרים. וכן צריך לראות את הנולד על ידי סיפורו, כי לפעמים קורה שעל ידי שיגרשוהו מהבית יבוא לסכנת נפשות או יצא לתרבות רעה חלילה. מותר ונכון לאדם לשאול על בנו או קרובו הדרים בעיר אחרת, אם הם לומדים טוב או לא, אם כוונתו לתועלת כדי לזרזם על להבא, וגם הנשאל צריך להשיב לו את האמת, ובלבד שיודיענו השואל מתחילה שהם קרוביו ורוצה לדעת את האמת, שבזה יוסר עוון לשון הרע מהמשיב, ועוון "לפני עיור" מהשואל, שאם לא יאמר לו שהם קרוביו, הרי הוא מכשיל את המשיב ב"לפי עיור", שהרי אין הוא יודע שהם קרוביו ואין כוונתו לתועלת. אין שום חילוק באיסור סיפור לשון הרע, בין אם הוא מספר לאנשים אחרים קרוביו או רחוקיו, או לאשתו, אם לא שהוא דבר שצריך להודיעה מפני התועלת תהיה מזה להבא, כגון שנותנת בהקפה לאנשים רעים שיהיה אחר כך קשה להוציא מהם, אבל אם אין תועלת בדיבור, אין שום היתר לדבר. ורבים נכשלים בזה שמספרים לנשותיהם כל מה שאירע להם